

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างช่างตีมีดเพื่อการพัฒนา

วราวุธ ทิวะสิงห์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ณัฐวัชร เตชมาลา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

อติยาพร สินประเสริฐ

คณะเทคโนโลยีและวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

A Comparison of the Differences among Knife Blacksmiths for Development

Warawut Tiwasing

Faculty of Humanities and Social Sciences, Udon Thani Rajabhat University, Thailand

Nattawatchara Detmala

Faculty of Humanities and Social Sciences, Udon Thani Rajabhat University, Thailand

Artiyaporn Sinprasert

Faculty of Technology and Engineering, Udon Thani Rajabhat University, Thailand

Article Info:	Research Article
Article History:	Received March 26, 2025
	Revised July 16, 2025
	Accepted September 4, 2025
Corresponding Author:	Nattawatchara Detmala
E-mail Address:	nattawatchara7@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการประกอบอาชีพของช่างตีมีด 2) เพื่อเปรียบเทียบความต่างของช่างตีมีดและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยช่างตีมีดจำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่ภาคสนามใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ผลงานของช่างแต่ละแบบ เป็นไปตามหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์แตกต่างกันไปบ้างในบางหัวข้ออันเนื่องมาจากรูปแบบการใช้งานและรสนิยมของกลุ่มลูกค้า ด้านภูมิปัญญา ช่างพื้นบ้านมีการพัฒนารูปแบบผลงานในด้านรูปทรง การใช้วัสดุ ไม่มากเหมือนช่างหัตถศิลป์และช่างหัตถอุตสาหกรรม ทำให้ขาดลูกค้ากลุ่มใหม่ การคิดค้นเครื่องมือในการปฏิบัติงานของช่างหัตถศิลป์ทำให้ผลงานมีความโดดเด่นเฉพาะตัว การใช้เทคโนโลยีและการวางระบบโครงสร้างหน้าทีของช่างหัตถอุตสาหกรรมส่งผลต่อคุณภาพสินค้าและการพัฒนาธุรกิจ ช่างหัตถศิลป์

และช่างหัตถอุตสาหกรรมใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วยส่งเสริมการขาย ทำให้มีลูกค้าใหม่พบเห็นสินค้าได้ง่าย และยังสร้างประสบการณ์ร่วมทำให้กลุ่มลูกค้าเห็นคุณค่าภูมิปัญญาการตีมีด ความสำเร็จของการประกอบอาชีพช่างตีมีดสามารถเป็นตัวอย่างให้คนในชุมชนคนรุ่นใหม่มีแรงบันดาลใจที่จะอยากสืบทอดภูมิปัญญา

คำสำคัญ: ช่างตีมีด, การเปรียบเทียบ, ความแตกต่าง, การพัฒนา

Abstract

This article is a qualitative research study with the following objectives 1) To examine the occupational conditions of blacksmiths. 2) To compare the differences among blacksmiths and the factors influencing their development. The key informants were three blacksmiths, selected purposively. Data were collected through fieldwork using structured interviews and non-participant observation. The data were analyzed by content analysis and presented through analytical description. The findings showed that the works of each type of blacksmith followed product design principles but varied in some aspects, depending on patterns of use and customer preferences. In terms of local wisdom, traditional blacksmiths developed product forms and materials less than craft blacksmiths and industrial blacksmiths, resulting in a lack of new customers. The invention of working tools by craft blacksmiths made their products distinctive. The application of technology and systematic functional structures by industrial blacksmiths had positive effects on product quality and business development. Both craft and industrial blacksmiths used social media to promote sales, which helped attract new customers and created shared experiences that enhanced the perceived value of blacksmithing knowledge. The success of blacksmithing as a profession can also serve as an example for communities and inspire younger generations to continue and preserve this traditional knowledge.

Keywords: Blacksmith, Comparison, Difference, Development

บทนำ

สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาและการสร้างสรรค์ของคนในชุมชน ไม่เพียงมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตของสมาชิกในชุมชนเท่านั้น หากยังสะท้อนถึงอัตลักษณ์ ความรู้ และวิถีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา ทั้งยังมีบทบาทสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับท้องถิ่น เมื่อชุมชนสามารถรวมกลุ่มประกอบอาชีพได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ย่อมก่อให้เกิดความมั่นคงในระดับครัวเรือน ขยายผลสู่ความเจริญเติบโตในระดับท้องถิ่น และเชื่อมโยงไปสู่ความเข้มแข็งของประเทศโดยรวมในที่สุด (สุนิตย์ เหมนิล และณัฐศิริ พงสาวลี, 2564) มนุษย์มีการคิดค้นสร้างเครื่องมือเครื่องใช้และพัฒนาต่อเนื่องมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ พร้อมทั้งมีความสามารถในการศึกษาและเข้าใจคุณสมบัติพิเศษของวัตถุดิบธรรมชาติแต่ละชนิดอย่างชาญฉลาด และได้นำมาใช้ประโยชน์ในหลายด้าน เช่น การนำแร่ทองแดง ทองเหลือง และเหล็กมาผลิตเครื่องมือ

และอุปกรณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งพัฒนาเป็นเทคโนโลยีโลหะกรรมที่สามารถสร้างเครื่องมือที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2553) สิ่งเหล่านี้เรียกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความชาญฉลาดและความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์จากอดีตสู่ปัจจุบัน ณรงค์ศักดิ์ ธรรมโชติ, วรรณ หอมจะบก, อมรศักดิ์มาใหญ่ และสมบัติ น้อยมิ่ง (2562) กล่าวว่า การตีมีดเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร มีดถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบอาชีพ ในแต่ละพื้นที่มีมีดมีคุณสมบัติต่างกันออกไปเนื่องจากการผลิตและการใช้วัสดุ การตีมีดไม่เพียงแต่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมแต่ยังมีคุณค่าเชิงวิศวกรรมและวิทยาศาสตร์ ปัทมาวดี วงษ์เกิด (2561) พบว่าในชุมชนสวายจิกมีการถ่ายทอดความรู้การตีมีดจากบรรพบุรุษมากกว่าร้อยปี โดยผลิตมีด จอบ เสียม ดาบ ตะขอช้าง อันเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการดำรงชีพ ปัจจุบันช่างตีมีดได้พัฒนาผลิตภัณฑ์โดยสร้างสินค้าที่ระลึกเป็นตะขอช้างย่อขนาด เพื่อเป็นเครื่องรางจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว โดยให้คิดว่าใช้เกี่ยวเงินเกี่ยวทอง มีความกังวลในการสืบทอดภูมิปัญญาเพราะคนรุ่นใหม่ไม่นิยมทำอาชีพตีมีดเนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความอดทนสูง อรรถรา ธรรมาธิกุล (2564) กล่าวว่าช่างตีมีดบ้านสีแยกบ๊ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้อพยพจากภาคอีสานและภาคเหนือลงมาตั้งรกรากราวปี 2506 และปี 2511 โดยได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาการตีมีดให้ลูกหลานเป็นอาชีพ แต่ปัจจุบันคนรุ่นใหม่ไม่สนใจที่จะประกอบอาชีพช่างตีมีด เนื่องจากได้รับการศึกษาสูงขึ้น จึงมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สบายมากขึ้นและได้รายได้ดีกว่าการตีมีด จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นว่า มีดมีความสำคัญในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ใช้ในงานรูปแบบต่าง ๆ และการสร้างรายได้ในชุมชน การตีมีดยังเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น โดยอาศัยทั้งวิธีการดั้งเดิมและการปรับตัวให้สอดคล้องกับยุคสมัย แต่คนรุ่นใหม่ไม่นิยมประกอบอาชีพช่างตีมีด มองว่ารายได้ไม่คุ้มกับแรงที่ลงทุนไป จึงเป็นประเด็นความเสี่ยงที่จะทำให้ภูมิปัญญาของชุมชนเลือนหายไปในที่สุดหากไม่มีการพัฒนาหรือปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย

จากการลงพื้นที่ของคณะผู้วิจัยที่ได้สัมผัสช่างตีมีดที่ประสบความสำเร็จในเรื่องผลงานและรายได้ บทความนี้เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระหว่างช่างตีมีดสามคนที่มีความแตกต่างกันในการทำงานอย่างเห็นได้ชัด คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงาน “โครงการศึกษาและสำรวจช่างศิลป์ท้องถิ่นในเขตอีสานตอนบน เพื่อยกระดับคุณค่า และพัฒนาอย่างยั่งยืน” ดำเนินงานด้วยทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติ งบประมาณปี พ.ศ.2566 ภายใต้การกำกับของสถาบันช่างศิลป์ท้องถิ่น หน่วยงานภายในวิทยสถานสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ แห่งประเทศไทย (ธัชชา) ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับกองของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โครงการนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีอันเป็นต้นสังกัดของคณะทำงานทั้งหมด ได้รับผิดชอบในการศึกษาข้อมูลช่างศิลป์ในจังหวัดเลย หนองคาย บึงกาฬ อุดรธานี และนครพนม จากโครงการได้มีการทำหนังสือ องค์ความรู้ช่างศิลป์ท้องถิ่น ทั้ง 5 จังหวัด และเผยแพร่ข้อมูลช่างศิลป์บนเว็บไซต์ช่างศิลป์ท้องถิ่น โดยใช้ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลชุดเดียวกัน ในงานบทความวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้นำข้อมูลมาจากหนังสือและเว็บไซต์ เนื่องจากมีเนื้อหาบางส่วนที่ถูกตัดออกไปบ้างเพื่อความเหมาะสมในการเผยแพร่ในสองช่องทางดังกล่าว บทความชิ้นนี้ใช้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากการลงภาคสนาม ก่อนที่จะนำไปทำหนังสือและเว็บไซต์โดยข้อมูลทั้งหมดมีข้อมูลส่วนหนึ่งศึกษาช่างตีมีดจาก 2 จังหวัดคือ หนองคาย 2 คน และนครพนม 1 คน คณะผู้วิจัยได้เป็นผู้เก็บข้อมูลภาคสนามของช่างตีมีดทั้ง 2 จังหวัด จึงเห็นว่าฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นประโยชน์ ควรที่จะนำข้อมูลที่มีอยู่แล้วมาพัฒนาด้วยการวิเคราะห์

สังเคราะห์ให้เห็นผลเกี่ยวกับการพัฒนางานของช่างตีมีดที่สามารถสร้างรายได้อย่างมั่นคง ให้เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจงานช่างศิลป์ นำความรู้ไปต่อยอดภูมิปัญญา หรือพัฒนากลุ่มวิสาหกิจต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการประกอบอาชีพของช่างตีมีด
2. เพื่อเปรียบเทียบความต่างของช่างตีมีดและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา

วิธีการศึกษา

1. ขอบเขตการศึกษา

1.1 ด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ได้แก่

1) การศึกษาสภาพการประกอบอาชีพของช่างตีมีด ครอบคลุมการสำรวจและบันทึกสภาพทั่วไปของช่างตีมีดในพื้นที่ศึกษา อันได้แก่ ภูมิหลังของช่างตีมีด กระบวนการผลิตมีด ขั้นตอนการทำงาน ลักษณะของเครื่องมือและวัสดุที่ใช้ การจำหน่าย ตลอดจนการถ่ายทอดองค์ความรู้และการดำรงอาชีพในปัจจุบัน

2) การเปรียบเทียบการปรับตัวและปัจจัยที่ส่งผลต่อมูลค่ามีด มุ่งเน้นการเปรียบเทียบภูมิปัญญาของช่างตีมีดในแต่ละกลุ่ม เพื่อตรวจสอบแนวทางการปรับตัวต่อบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง เช่น การปรับเปลี่ยนวัสดุ เทคนิคการผลิต รูปแบบผลิตภัณฑ์ การตอบสนองต่อความต้องการของตลาด รวมทั้งการพิจารณาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อมูลค่าของผลิตภัณฑ์มีด

1.2 ด้านข้อมูล ศึกษาจากช่างตีมีดจำนวนสามคนโดยให้ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงได้แก่

1) นายบอน ดวงมาลา อายุ 69 ปี อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ช่างตีมีดที่ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ ยังมีวิธีการผลิตอย่างดั้งเดิม โดยอาจมีการพัฒนาขึ้นจากเดิมไม่มากในด้านการใช้เครื่องมือช่างขั้นพื้นฐาน เครื่องใช้ไฟฟ้าในการทำงานบางขั้นตอน ในบทความจะเรียกว่า “ช่างพื้นบ้าน”

2) นายนันท์วัฒน์ คำหมาย อายุ 38 ปี อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ช่างตีมีดที่ได้บรรจงในการผลิตมีดด้วยการผลิตและการใช้วัสดุที่มีความงาม ประกอบเป็นมีดที่สะท้อนถึงสุนทรียศาสตร์ ใช้เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อการทำงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าในการทำงานที่มีศักยภาพมากกว่าช่างพื้นบ้าน ในบทความจะเรียกว่า “ช่างหัตถศิลป์”

3) นายอาวุธ แสนเสร็จ อายุ 32 ปี อำเภอธัญพนม จังหวัดนครพนม ช่างตีมีดที่พัฒนาการผลิตและการใช้วัสดุ ต่อยอดจากภูมิปัญญาของช่างพื้นบ้านและความรู้สมัยใหม่ มีระบบโครงสร้างหน้าที่ของแต่ละส่วนรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการใช้เครื่องมือเครื่องจักรอุตสาหกรรมเข้ามาช่วยทำงานในบางขั้นตอน ยังคงตกแต่งประกอบเป็นมีดด้วยมือ ในบทความจะเรียกว่า “ช่างหัตถอุตสาหกรรม”

(คำนิยามช่างตีมีดทั้งสามแบบนี้ คณะผู้วิจัยใช้เรียกเพียงในบทความนี้เท่านั้นเพื่อการง่ายต่อความเข้าใจในการอธิบายปรากฏการณ์ความต่าง ไม่ได้มีเจตนาหมายความว่าผู้ให้ข้อมูลเป็นตัวแทนของช่างแต่ละแบบแต่อย่างใด)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย งานครั้งนี้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยคณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ข้อคำถามถามเกี่ยวกับ ประวัติการทำงาน กระบวนการทำงาน การสืบทอดองค์ความรู้ โดยมีการถามนอกเหนือจากคำถามหลักเพื่อได้ข้อมูลครบถ้วนโดยไม่ออกนอกประเด็นที่ตั้งไว้ อันคำนึงถึงหลักจริยธรรมวิจัยในมนุษย์เป็นสำคัญ

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม มุ่งสังเกตสองประเด็นคือ การผลิตและการจำหน่าย โดยใช้การบันทึกภาพร่วมด้วย

3. วิธีการศึกษา

3.1 ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กิจกรรมแรกเริ่มเกิดจากสิ่งที่เก็บข้อมูลภาคสนาม การเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงอันไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ก่อนที่จะไปพบกลุ่มเป้าหมายมีการโทรศัพท์นัดหมายวันเวลาล่วงหน้าก่อน ผู้ให้ข้อมูลต้องให้ความยินยอมโดยสมัครใจ ทราบจุดประสงค์ในการสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลไปเผยแพร่รูปแบบใด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คำถามในแบบสัมภาษณ์ประกอบไปด้วย ประวัติส่วนตัว ที่มาของภูมิปัญญา การเลือกใช้วัสดุ ขั้นตอนการผลิต และการขาย ตลอดจนสถานะและการถ่ายทอดภูมิปัญญา ในระหว่างการสนทนา อาจมีคำถามเพิ่มเติมจากแบบสัมภาษณ์ แต่ยังคงอยู่ในกรอบที่กำหนด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและครบถ้วน โดยในระหว่างการสนทนาจะมีการบันทึกเสียงเพื่อให้การสัมภาษณ์ดำเนินไปอย่างราบรื่น เมื่อได้ข้อมูลแล้ว คณะผู้วิจัยจะทำการถอดเสียงและพิมพ์เป็นข้อความ จากนั้นจะทำการจัดเรียงข้อมูล วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนา

3.2 สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้แจ้งแก่ผู้ให้ข้อมูลทราบว่าการเข้าร่วมให้เป็นไปตามความสมัครใจ ให้ข้อมูลที่ต้องการเปิดเผยได้ตามความสะดวก โดยผู้ให้ข้อมูลไม่ประสงค์เปิดเผยรายได้ ต้องการเปิดเผยเพียงราคาจำหน่ายมีดเท่านั้น นอกจากนี้ยังได้ชี้แจงว่าผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิในการถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลา และจะต้องขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลทุกคนก่อนที่จะเปิดเผยรายละเอียดส่วนตัว ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และภาพถ่าย ซึ่งก่อนการเผยแพร่ในครั้งนี้ ได้รับการอนุญาตจากทุกคนเรียบร้อยแล้ว

4.กรอบแนวคิดการวิจัย

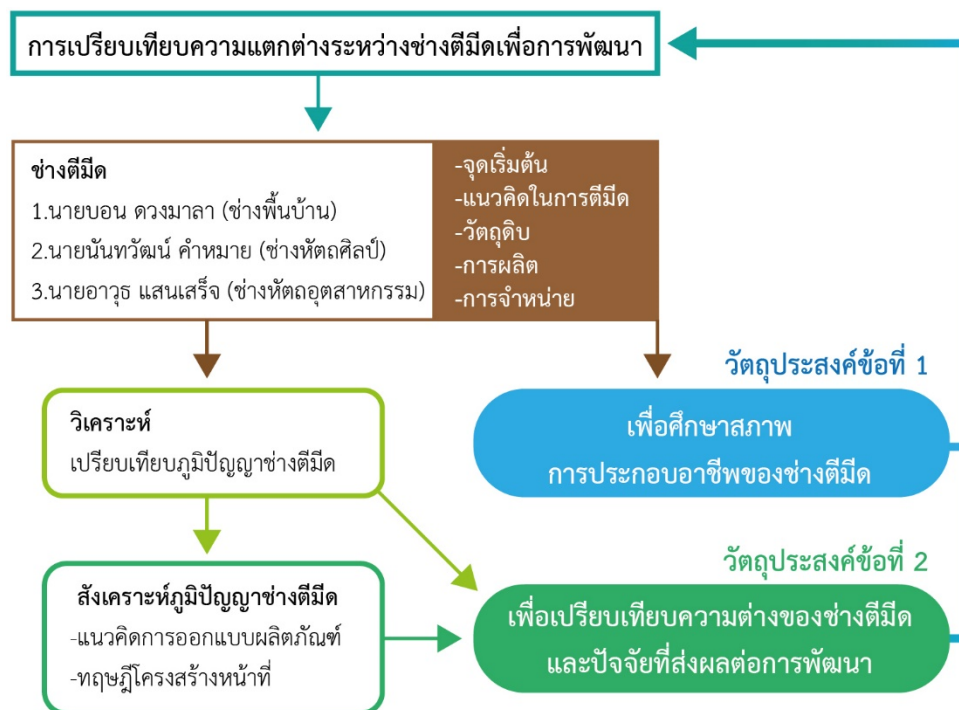
4.1 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทุกอย่างเพื่อลดช่องว่างในความเสี่ยงต่อการดำเนินธุรกิจเพราะเป็นการลดจุดบอดของผลิตภัณฑ์ โดยเป็นการศึกษาแต่ละส่วนที่เกาะเกี่ยวยึดโยงกันอย่างแยกกันไม่ออก เมื่อได้ศึกษาจากหนังสือหลักการและแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ของ วชิรินทร์ จรุงจิตสุนทร (2548) หนังสือการออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของ อรัญ วานิชกร (2559) และหนังสือการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ถกกรรมหมู่บ้านแฝกของ รจนา จันทราสา (2558) สามารถจึงประมวลความรู้ได้ 11 ข้อดังนี้

- 1) หน้าที่ใช้สอย (Function) ควรใช้งานได้ดีเช่น มีดมีความคมสามารถตัดวัสดุได้ดี
- 2) ความสวยงามน่าใช้ (Aesthetics or sales appeal) เข้ากับรสนิยมกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมบุคลิกภาพ ประณีต
- 3) ความสะดวกสบายในการใช้ (Ergonomics) เช่น ด้ามมีดต้องจับถนัด กระชับ สมดุลกับรูปทรงมีด
- 4) ความปลอดภัย (Safety) เช่น ด้ามต้องไม่มีเสี้ยน หรือสารเคลือบที่เป็นอันตรายต่อการสัมผัสด้วยมือ

- 5) ความแข็งแรง (Construction) มีความทนทานเป็นมาตรฐาน ค้ำไม่หลุดง่าย ใม่บิดไม่บิ่นหักง่าย
- 6) วัสดุ (Materials) ใช้วัสดุที่มีคุณภาพเหมาะแก่การใช้งานและราคาขายของมีดแต่ละชนิด
- 7) การบำรุงรักษาและซ่อมแซม (Maintenance) เช่น ทำความสะอาดได้ง่าย คุ่มต่อการบำรุงรักษา
- 8) กรรมวิธีการผลิต (Production) ควรคิดวิธีการผลิตให้มีคุณภาพเหมาะแก่ผลิตภัณฑ์เพื่อความคุ้มค่า
- 9) ราคา (Cost) คิดจากรายได้ รสนิยมผู้บริโภค ชั่วโมงการทำงาน และคุณภาพของสินค้า
- 10) การขนส่ง (Transportation) มีการขนส่งที่ง่าย สามารถบรรจุลงบรรจุภัณฑ์ของบริษัทขนส่งได้
- 11) มีลักษณะเฉพาะ (Personality) มีเอกลักษณ์เฉพาะตน เลียนแบบได้ยาก ต่างจากมีดทั่วไป

4.2 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ สรุปเนื้อหาได้ว่าสังคมมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยระบบย่อยหลายระบบ ซึ่งแต่ละระบบมีบทบาทเฉพาะที่ต่างกัน หน้าที่เหล่านี้มีส่วนช่วยในการสร้างความสมดุลให้กับสังคม หากระบบย่อยใดเกิดปัญหาในการทำงาน จะส่งผลให้สังคมขาดความสมดุล และระบบย่อยทั้งหมดจะต้องปรับตัวเข้าหากันใหม่เพื่อฟื้นฟูความสมดุล ทำให้สังคมมีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง และปรับตัวอยู่ตลอดเวลา การปรับตัวนี้เป็นการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อรักษาความปกติ เป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม ฉะนั้นการอยู่รอดหรือการพัฒนาจากการแก้ปัญหาในระบบต่าง ๆ จะนำพาสังคมพัฒนาขึ้นอยู่เสมอ (สุเทพ สุนทรเกสซ์, 2540)

4.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Figure 1 Conceptual framework of the research

ผลการศึกษา

1. สภาพการประกอบอาชีพของช่างตีมีด

1.1 นายบอน ดวงมาลา อายุ 69 ปี บ้านวุ่น อำเภอบำบ่ง จังหวัดหนองคาย เชื้อสายไทพวน (ช่างพื้นบ้าน)

ภาพประกอบที่ 2 นายบอน ดวงมาลา และผลงานการตีมีด

Figure 2 Mr.Bon Duangmala and his knife creations

1.จุดเริ่มต้นและสถานการณ์ปัจจุบัน นายบอน เริ่มช่วยพ่อและปู่ทำงานตีมีดตั้งแต่อายุประมาณ 6 ปี เนื่องจากในหมู่บ้านมีการตีเหล็กกันมาเป็นเวลายาวนาน เพื่อใช้ในครัวเรือนและงานเกษตรกรรม อีกทั้งยังขายให้คนในชุมชนใกล้เคียง เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นได้ไปทำงานที่ประเทศลิเบีย หลังจากกลับมาได้ยึดอาชีพตีมีดไม่เคยเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น เนื่องจากได้อยู่ที่บ้านเกิดและมีลูกค้าอย่างต่อเนื่อง โดยมีปริมาณการผลิตเฉลี่ยประมาณ 2 – 4 เล่มต่อวัน สามารถผลิตได้ตลอดทั้งปี เว้นในวันพระและช่วงเวลาที่ในหมู่บ้านมีงานศพจะไม่มีการตีมีด เนื่องจากเป็นความเชื่อของคนโบราณที่บอกเล่าและปฏิบัติต่อกันมา

ในปัจจุบัน นายบอนเป็นผู้ผลิตมีดเพียงคนเดียว เพราะลูกทั้งสามคนได้แต่งงานมีครอบครัวย้ายไปอยู่ต่างถิ่น อีกทั้งงานตีมีดเป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงงานอย่างมาก ทำให้คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยสนใจในงานลักษณะนี้ ส่วนเด็กในหมู่บ้านหากต้องการเรียนรู้การตีมีดก็มักจะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากคนในครอบครัวเดียวกัน ทำให้ไม่มีคนในหมู่บ้านมาศึกษาการตีมีดกับนายบอน

2.แนวคิดในการตีมีด

นายบอนใช้ความเพียรพยายาม อดทน ใส่ใจเพื่อคุณภาพการใช้งานที่ดี

3.วัตถุดิบ ในอดีตเหล็กวัสดุหลักที่ใช้ในสมัยปู่ของนายบอนจะใช้เหล็กพื้นบ้าน ต่อมาในสมัยพ่อของตนใช้เหล็กที่ซื้อจากร้านในตลาดอำเภอบำบ่งอันเป็นเหล็กกล้าที่เอามาใช้ในการแปรรูปเป็นเครื่องมือต่าง ๆ และในปัจจุบันนายบอนใช้เหล็กเหนียวที่ผ่านการใช้งานมาแล้ว หาได้ตามร้านรับซื้อของเก่าเนื่องจากมีราคาถูก วัตถุดิบอีก 1 อย่างที่จำเป็นต้องใช้คือถ่าน สมัยก่อนไม่ได้ซื้อเพราะไปร่อนเอาที่โรงเผาปูน แต่ปัจจุบันต้องสั่งซื้อจากอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดร (ไม่สามารถใช้ถ่านในครัวเรือนได้ ต้องใช้ถ่านไม้ที่มีขนาดเล็ก ไฟจึงจะแรงและลุกเร็ว) ในการตีมีดของนายบอนได้มีส่วนประกอบอื่นที่ปรับเปลี่ยนไปจากสมัยรุ่นปู่และรุ่นพ่ออยู่สองจุดที่เห็นได้ชัดคือ จุดแรกคือใช้บล็อกสแตนเลสแทนบล็อกเหล็ก เพื่อความคงทนไม่ขึ้นสนิม และจุดที่สองคือพัฒนาการทำด้ามมีดจากไม้ไผ่เป็นไม้เนื้อแข็งที่กลึงให้เข้ากระชับมือและมีความสวยงามมากขึ้น

4. การผลิต มีขั้นตอนดังนี้ (1) เอาเหล็กแหลมเข้าเตาเผา เมื่อเหล็กแดงแล้วคีบออกมาตัดให้ได้ขนาดที่ต้องการ (2) เอาเหล็กเข้าเตาเผาให้แดงคิบบางวางบนทั้งทุบตีด้วยค้อนให้ได้รูปทรง ขนาด และความหนาของใบมีด (3) ทำการขัดแต่งใบมีดและชุบแข็งบริเวณส่วนที่จะลับคม โดยการเผาให้ใบมีดร้อนแดง แล้วคิบลงชุบน้ำบริเวณส่วนที่จะเป็นคมมีด (4) ขัดแต่งลับคมมีดด้วยกระดาษทราย (5) ตอกลายใบมีด (6) เช็ดดำด้วยการนำไม้เนื้อแข็งเจาะรูด้วยสว่าน (7) เผากันมีดให้แดงแล้วเสียบลงในรูเพื่อให้รูพอดีกับกันมีด (8) รอให้เย็นจากนั้นเผากันมีดให้ความร้อนเพื่อละลายครั้งแต่ไม่ต้องร้อนแดงเท่าขั้นตอนก่อนหน้า ใส่ครั้งลงในรูและเสียบกันมีดไปตอกให้แน่นรอจนเย็น (9) จากนั้นตัดด้ามมีดให้ได้ขนาดที่ต้องการตามขนาดใบมีด ขั้นตอนที่ 10 เหลาด้ามด้วยมีดและขัดแต่งด้วยกระดาษทราย ด้ามจะลงเคลือบด้วยแลคเกอร์หรือไม่ก็ได้แล้วแต่ความต้องการของลูกค้า

5. การจำหน่าย มีดมีตั้งแต่ราคา 250 – 450 บาท ตามขนาดมีดและไม้ที่ใช้ทำด้าม กลุ่มลูกค้าเป็นชาวบ้านที่รู้จักมาเป็นเวลานาน โดยนายบอนเป็นผู้ขายเองที่บ้าน และมีร้านค้าในตำบลรับไปขายต่อ ไม่มีช่องทางการขายในรูปแบบอื่น แต่นายบอนก็ไม่ได้มีความทุกข์หรือเดือดร้อนแต่อย่างใด อีกทั้งมีความสุขกับชีวิตที่เป็นอยู่ไม่ได้มีความทุกข์ใจหรืออยากได้รายได้เพิ่ม เนื่องจากรายได้ปัจจุบันมีความเหมาะสมกับการใช้ชีวิตของตนแล้ว

1.2 นายนันทวัฒน์ คำหมาย อายุ 38 ปี อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เชื้อสายไทย ลาว จีน และอินเดีย (ช่างหัตถศิลป์)

ภาพประกอบที่ 3 นายนันทวัฒน์ คำหมาย และผลงานการตีมีด

Figure 3 Mr. Nanthawat Khammai and his knife creations.

1.จุดเริ่มต้นและสถานการณ์ปัจจุบัน เกิดจากความชอบส่วนตัวในด้านการทำมีดและความหลากหลายของรูปแบบมีด ทำให้เริ่มศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความสนใจที่จะนำความชอบนี้มาประกอบอาชีพหลัก เนื่องมาจากในช่วงประมาณ 8 ปีที่แล้ว (ราวปี พ.ศ. 2559) รู้สึกเบื่อหน่ายกับงานประจำ จึงตัดสินใจที่จะลาออกและนำสิ่งที่ชอบมาเป็นงานประจำ โดยตนเองได้มีพื้นฐานด้านเครื่องเป็นทุนเดิม จึงเริ่มค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อออนไลน์ในด้านรูปแบบของมีด คุณสมบัติวัสดุ และเริ่มประยุกต์คิดค้นสร้างอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการสร้างสรรคผลงานของตนเอง นอกจากนี้ยังมีความสนใจในการสังเกตพฤติกรรมการจับมีดและการใช้งาน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบมีดให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้มากยิ่งขึ้น แรงจูงใจในการทำงานคือค่าชมและการตอบรับของลูกค้า ว่ามีความสวยงามและถูกต้องตามความต้องการ สามารถใช้งานได้ดี สวย ประณีต โดยสามารถคงเอกลักษณ์ของศาสตร์ในรูปแบบต่าง ๆ ไว้ได้ดี รวมถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในครอบครัว

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนายนันท์ยังคงทำงานคนเดียว ไม่มีลูกจ้าง เนื่องจากเป็นคนชอบทำงานคนเดียวเพราะจะทำให้ควบคุมคุณภาพของงานได้ดี ทำงานเฉลี่ยวันละ 6 ชั่วโมงต่อ 1 วัน และหยุดทุกวันอาทิตย์ แต่จะไม่หยุดงานในช่วงเทศกาล ส่วนจำนวนที่ผลิตได้ของมีดก็ขึ้นอยู่กับช่วงเดือนนั้นได้ออกแบบมีดรูปทรงใดและจะทำได้กี่เล่ม ไม่มีปริมาณที่ตายตัวขึ้นอยู่กับความยากง่ายของมีดแต่ละรูปแบบ ในส่วนของการถ่ายทอดความรู้ขึ้นอยู่กับผู้ที่สนใจ มีทั้งเข้ามาศึกษาในสถานที่ทำงานของนายนันท์และยังมีช่องทางสื่อออนไลน์อีกด้วย

2. แนวคิดในการตีมีด นายนันท์ใช้แนวคิดที่ การตอบโจทย์ตามความต้องการเพิ่มเติมในสิ่งที่ขาดหรือรายการใช้ งานที่อาจทำให้เกิดอันตรายสามารถใช้งานได้สะดวกและปลอดภัยขึ้น สอดแทรกรายละเอียดเชิงศิลปะอยู่ในผลงานเสมอ ทั้งด้าม จับ ลวดลายที่อยู่บริเวณช่วงสันมีดและปลอกมีด และใช้งานได้ดีตามลักษณะพฤติกรรมการใช้งานของมนุษย์ และมีความสวย

3. วัตถุดิบ นายนันท์ใช้เหล็กหลากหลายชนิดเช่น เหล็กหนาบ เหล็กบาร์เลื่อย เหล็กดัดลูกปืน เป็นต้น แต่ ปัจจุบันมีการใช้เหล็ก เอสยูบีไนย (SUB 9) เอสเคบีอีเลเวน (SKB 11) และ เอสเคไฟว์ (SK 5) เนื่องจากเป็นเหล็กที่ใช้ในการทำมีด โดยเฉพาะมีมาตรฐานสากล ง่ายต่อการตัดขึ้นรูปทรงมีด ทำให้ประหยัดเวลาในการตี ในส่วนด้ามมีดจะมีการใช้วัสดุไม้ หนั ง เซาส์ตว และโลหะทองเหลือง ทองแดง ผสมผสานกันเพื่อให้เกิดความงามที่เป็นเอกลักษณ์ของมีดแต่ละเล่ม

4. การผลิต มีขั้นตอนดังนี้ (1) เลือกวัสดุเหล็กตามคุณสมบัติที่ได้ออกแบบมีดไว้ ความหนาที่ใช้จะขึ้นอยู่กับประเภทของมีดที่จะตี ตัดแต่งแผ่นเหล็กให้มีขนาดใกล้เคียงกับต้นแบบใบมีด (2) นำแผ่นเหล็กที่ตัดแต่งได้รูปแล้ว เข้าเตาเผาด้วยความร้อนจนเหล็กแดง ในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยประสบการณ์และความเข้าใจในเรื่องอุณหภูมิของวัสดุ โดยบริเวณที่ติดตั้งเตาจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องการไหลเวียนของอากาศด้วย เพื่อลดพลังงานที่จะใช้ และทำให้สามารถให้ความร้อนได้ดี (3) เมื่อแผ่นเหล็กมีหลอมของความร้อนเพียงพอ จะนำออกมาตีแต่งรูปทรงไปเรื่อย ๆ สลับกับการนำไปให้ความร้อนเมื่อวัสดุเย็นลง และนำเหล็กออกมาตีจนกว่าจะได้รูปทรง ความหนา ขนาดที่ต้องการ (4) แต่งทรงใบมีดด้วยเครื่องขัดกระดาษทราย ขัดแต่งคมใบมีด โดยช่างจะดัดให้น้อยที่สุด ซึ่งจะแต่งในส่วนของคมมีดเท่านั้น ส่วนใบมีดจะไม่ขัดให้เรียบแต่จะทิ้งรอยค้อนและลายไฟเพื่อคงเอกลักษณ์ของงานตนเอง (5) เมื่อได้ใบมีดที่พร้อม ตัดแต่งจนพอใจ สวยงาม และสามารถใช้งานได้แล้ว ก็จะมาทดลองการประกอบด้าม ซึ่งมีดแต่ละชนิดจะมีการประกอบที่ไม่เหมือนกัน จะมีชิ้นส่วนในการประกอบด้ามได้แก่ คอด้าม (ช่างมักจะได้เป็นวัสดุทองเหลือง) และวัสดุ ด้ามนิยมใช้เป็นเซากวาง, เซาควาย, ไม้มะค่า, ไม้ประดู่, ไม้กระพี้เซาควาย ฯลฯ ตามความที่ได้ออกแบบไว้ (6) ยึดวัสดุด้ามทั้งหมดเข้ากับใบมีด ด้วยกาวอีพ็อกซีชนิดพิเศษ (Epoxy) (7) ตัดแต่งรูปทรงของด้ามมีดให้สวยงาม เช่น อาจแกะสลักตกแต่งเซาส์ตวเพื่อเพิ่มเอกลักษณ์ของลายให้ชัดเจน หรือขัดให้จับถนัดกระชับมือ เป็นการเสร็จขั้นตอนในการทำมีด

5. การจำหน่าย ราคาของมีดเริ่มต้น 700 บาท ไปจนถึงหลักพันบาท โดยมีกลุ่มลูกค้าเป็นบุคคลที่ชื่นชอบมีดในทุกประเภท มีทั้งนำไปใช้จริงและเก็บสะสมเนื่องจากผลงานมีความสวยงามเป็นงานหัตถศิลป์ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ยังไม่มีหน้าร้าน แต่มีช่องทางการขายในเฟซบุ๊ก (Facebook) “โจ๊ก เสือนอนกิน” (<https://www.facebook.com/jok.jaka>) และช่องให้ความรู้ในยูทูบ (Youtube) “ช่างโจ๊ก Knife maker” (<https://www.youtube.com/@knifemaker2529>) ที่มีผู้ติดตามมากกว่าสามหมื่นคน โดยแต่ละเดือนจะทำมีดรูปทรงแตกต่างกัน ทำให้ผู้ที่ตามผลงานเพื่อการสะสมได้เห็นผลงานรูปแบบใหม่อยู่เสมอ นำมาซึ่งรายได้ที่ตนเองพอใจเป็นอย่างมาก มีรายได้ดีกว่าตอนที่ทำงานประจำอย่างชัดเจน ทำให้ขณะนี้ตนมีความสุขที่ได้ทำงานนี้และมีความสุขว่าดูแลครอบครัวอีกด้วย

1.3 นายอาวุธ แสนเสร็จ อายุ 32 ปี บ้านเลขที่ 243 หมู่ที่ 2 ตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เชื้อสาย ไทญ้อ (ช่างหัตถอุตสาหกรรม)

ภาพประกอบที่ 4 นายอาวุธ แสนเสร็จ ขณะผลิตมีดและมีดที่สำเร็จแล้ว

Figure 4 Mr.Awut Saen Set during knife production and finished knives

1.จุดเริ่มต้นและสถานการณ์ปัจจุบัน ที่มาตีมีดของนายอาวุธ คือการรับช่วงต่อจากอาชีพดั้งเดิมของคนในครอบครัว โดยมี ท้าวพานิช แสนเสร็จ เป็นผู้ริเริ่มการตีมีดขึ้นในหมู่บ้าน (รุ่นที่ 1) ได้สืบทอดมารุ่นลูกและรุ่นหลาน โดยพ่อของนายอาวุธ (รุ่นที่ 3) เริ่มตีมีดหลังจากออกจากทหารเมื่อ 40 ปีที่แล้ว โดยส่งต่อให้นายอาวุธ ซึ่งเป็นรุ่นที่ 4 โดยที่รุ่นก่อนหน้านายอาวุธยังคงตีมีดและเครื่องมือการเกษตรแบบดั้งเดิมที่ใช้ในชีวิตประจำวันเช่น จอบ เสียม เคียวเกี่ยวข้าว มีดโต้ เป็นต้น แต่หลังจากที่นายอาวุธ เข้ามารับช่วงต่อ ได้นำเครื่องจักรและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนาการผลิตให้มีดมีความสวยงาม ทันสมัย แข็งแรง และตอบสนองความต้องการในปัจจุบันมากขึ้น ผนวกกับการตลาดแบบออนไลน์ที่ทำให้เข้าถึงผู้ต้องการได้เป็นวงกว้าง มีการจ้างพนักงานเข้ามาทำงานในแต่ละส่วนมีเวลาทำงานที่ชัดเจน

2. แนวคิดในการตีมีด ต้องมีความเพียรพยายาม และเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ ควบคู่ไปกับการทำการตลาด เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการมีดลักษณะนี้

3. วัตถุดิบ หากเป็นมีดระดับใช้งานทั่วไปที่ราคาไม่สูงจะใช้เหล็กเหนบริด หากเป็นมีดคุณภาพสูงจะเลือกใช้เหล็กเอสยู บินาย (SUB 9) เอสเคบีโอเลเวน (SKB 11) และ เอสเคไฟว์ (SK 5) ซึ่งมีคุณสมบัติดีกว่าเหล็กใช้ซ้ำ (recycle) และขึ้นรูปง่ายกว่าด้วย (เหล็กใช้ซ้ำคือ เหล็กเหนบริด เหล็กตลับลูกปืน เหล็กบาร์เลื่อย ที่ผ่านการใช้งานแล้ว) โดยการขึ้นรูปด้วยกระบวนการตัดด้วย เลเซอร์ทำให้ขนาดมีความได้มาตรฐานเท่ากันทุกชิ้น ใช้ไม้ในพื้นที่ที่เป็นไม้มงคลดีและลวดลายสวยงาม ใช้หวายเทียมในการเพิ่มเอกลักษณ์ทำให้รู้สึกถึงความดั้งเดิมของภูมิปัญญา

4. การผลิต มีขั้นตอนดังนี้ (1) การขึ้นรูปมีดโดยใช้โลหะรีดร้อนคุณภาพสูงจากโรงงาน และตัดด้วยเลเซอร์ (2) กระบวนการขึ้นคมมีดด้วยเครื่องขัดสายพาน (3) กระบวนการชุบแข็งความร้อน และน้ำมัน (4) กระบวนการเข้าด้ามมีดด้วยหนังสัตว์และไม้มงคล (5) ขั้นตอนสุดท้ายคือการถักหวายเทียมที่ด้ามมีดและปลอกมีด

5. การจำหน่าย งานมีดของนายอาวุธนอกจากจะทำมีดรูปแบบทั่วไปขายในท้องตลาดแล้วยังรับผลิตมีดลักษณะพิเศษ เช่น มีดดาบเครื่องรางของขลัง ที่มีมูลค่าสูงทำให้ราคามีดเริ่มต้นตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป จนบางเล่มมีราคาหลักหมื่นบาท นอกจากนี้

การขายที่ร้านของตนเองแล้วยังมีการออกแสดงสินค้าเป็นครั้งคราว และมีการขายสินค้าในช่องทางเฟสบุ๊ค “มิตไทยทำ ณ บ้านถ่อน” (<https://www.facebook.com/joyjira.p>) ที่มีผู้ติดตามมากกว่าสามหมื่นคน

2.เปรียบเทียบความต่างของช่างตีมีดและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา

2.1 จุดเริ่มต้นและสถานการณ์ปัจจุบัน ภูมิปัญญาการตีมีดมีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นในบางหมู่บ้าน โดยในช่างตีมีดกลุ่มไทพวนบ้านวุ่น อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย และไทญ้อ ตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้คนรุ่นหลัง ซึ่งยังมีการถ่ายทอดกันอยู่ถึงปัจจุบันแต่ด้วยเป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน ความอดทน พร้อมทั้งทางเลือกที่มากขึ้นในการประกอบอาชีพในปัจจุบัน ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ลดความนิยมในการเป็นช่างตีมีดลง ขณะเดียวกันหากคนรุ่นใหม่มีความคิดต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิมหรือแม้กระทั่งการศึกษาหาความรู้เองในการตีมีด ก็สามารถปรับตัวไปกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไปพร้อมกับเข้าใจความต้องการในรูปแบบใหม่ของกลุ่มเป้าหมายได้ ก็สามารถยึดอาชีพการตีมีดให้เกิดความมั่นคงทางรายได้และนำไปลงทุนในกิจการอื่นเพิ่มเติมอีกด้วย

2.2 หลักคิดในการสร้างมีด เห็นได้ว่าช่างทั้งสามคน ให้ความสำคัญกับความเพียร ความอดทนในการสร้างงานอีกทั้งให้ความสำคัญในคุณภาพ แต่ช่างรุ่นใหม่ทั้ง 2 คน มีแนวคิดในการพัฒนาความงามทางศิลปะเพิ่มเติมเข้ามาในหลักคิดด้วย

2.3 วัตถุดิบ ช่างพื้นบ้านได้ใช้เหล็กเหน็บมือสอง และไม้จากโรงกลึงที่ตบโจทย์การใช้งานทั่วไปแบบทนทานดูแลง่าย ราคาไม่แพง โดยที่ช่างหัตถศิลป์และช่างหัตถอุตสาหกรรมมีการปรับตัวใช้วัตถุดิบสมัยใหม่ในการทำงาน นอกจากจะใช้เหล็กเหน็บรถแล้วยังเลือกใช้เหล็กตามมาตรฐานสากลในการทำมีดโดยเฉพาะ มีการนำวัสดุเช่น ไม้มุงคล หรือไม้ที่ลวดลายสวย เขาสัตว์ หนังสัตว์ โลหะ หวาย ในการตกแต่งส่วนด้ามจับและปลอกมีด เพื่อตบโจทย์การใช้งานและความงามด้านสุนทรียศาสตร์ของกลุ่มเป้าหมาย

2.4 การผลิต ช่างตีมีดทั้งสามคนได้พัฒนางานให้เป็นรูปแบบของตนเองอันจะแตกต่างจากเดิมมากน้อยสุดแล้วแต่ทัศนคติของช่างแต่ละคน

2.4.1 ช่างพื้นบ้าน ได้พัฒนาการผลิตที่ทุนแรงจากสมัยพ่อของตน รูปทรงของใบมีด การตกแต่งลาย การใช้ปลอกสแตนเลส แต่เมื่อมองเปรียบเทียบกับคนในชุมชนเดียวกันที่ผลิตมีดลักษณะนี้พบว่าไม่ได้แตกต่างจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวแต่มีความโดดเด่นในด้านความละเอียดของชิ้นงาน และมีการใช้เครื่องมือเครื่องจักรที่เป็นขั้นพื้นฐานซึ่งมีศักยภาพไม่เท่าเทียมกับช่างหัตถศิลป์และช่างหัตถอุตสาหกรรม

2.4.2 ช่างหัตถศิลป์ ผลิตผู้เดียวแต่มีการใช้เครื่องจักรเข้าช่วยในการผลิตสามารถช่วยการผลิตให้สะดวก รวดเร็วขึ้น แต่ไม่ใช่เครื่องจักรหนักหรือเป็นเครื่องจักรที่การทำงานซับซ้อนถึงขั้นโรงงานอุตสาหกรรม มีการพัฒนาเครื่องมือที่ช่วยให้การทำงานง่ายขึ้นโดยการดัดแปลงสิ่งที่หาได้รอบตัวเพื่ออำนวยความสะดวกในการสร้างเอกลักษณ์ของงานที่มีความเฉพาะตน

2.4.3 ช่างหัตถอุตสาหกรรม พัฒนาการผลิตขึ้นมากกว่าช่างพื้นบ้านและช่างหัตถศิลป์ พบว่ามีการใช้เทคโนโลยีเครื่องตัดเหล็กด้วยเลเซอร์ และแบ่งการทำงานของพนักงานในแต่ละแผนกตามหน้าที่อย่างชัดเจน มีการลงเวลาทำงานตามชั่วโมงหรือจำนวนที่ตกลงจ้างงานในแต่ละวัน ทำให้การขายและการผลิตเป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีเวลาและรายได้ที่ชัดเจน

2.5 การจำหน่าย ช่างพื้นบ้านตั้งราคาอยู่ในช่วงระดับพื้นฐานอันสอดคล้องกับคุณภาพงานและกลุ่มเป้าหมายอันเป็นชาวบ้าน เกษตรกรในระแวกใกล้เคียง โดยมีการขายในรูปแบบดั้งเดิมคือมีการจ้างให้ตีมีดเพื่อนำไปขายต่อในร้านขายของ หรือขาย

ให้คนที่รู้จักอยู่แล้วซึ่งอาจมีการแนะนำลูกค้าใหม่แบบปากต่อปาก ไม่มีการนำเสนอสินค้าให้ลูกค้ากลุ่มใหม่ในช่องทางอื่นเหมือนกับช่างหัตถศิลป์และช่างหัตถอุตสาหกรรม โดยที่ช่างทั้งสองประเภทได้วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย ในด้านความชอบและการใช้งานใหม่ ๆ ของมิด เพื่อการพัฒนาแบบการผลิตมีติดความต้องการของกลุ่มลูกค้าใหม่ มีการให้ความรู้ การใช้งาน และการขาย ผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งมีข้อดีที่ลูกค้าหรือผู้ที่สนใจได้รู้คุณค่าของการผลิตมิดที่ใช้ความพิถีพิถัน ใช้ความอดทนในการสร้าง อันเป็นที่มาของการตั้งราคาขาย โดยที่สื่อเหล่านี้สะดวกต่อการส่งต่อทางอินเทอร์เน็ต ให้กับผู้อื่นที่น่าจะสนใจเช่นกัน อีกทั้งในระบบสังคมออนไลน์มีการสร้างกลุ่มที่มีความชอบในหลายด้าน อันรวบรวมคนที่มีความชอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเข้ามาอยู่เป็นสังคมที่แลกเปลี่ยนความรู้ ปรึกษาปัญหา แนะนำกันในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านที่ตนชอบยกตัวอย่างเช่น กลุ่มคนรักมิด คนรักการเดินป่า คนชอบตั้งแคมป์ เป็นต้น เป็นที่มาของการพัฒนาแบบ วิธีการ และเพิ่มปริมาณความต้องการสินค้า ให้กับคนนอกพื้นที่ เพราะไม่จำเป็นต้องขายหน้าร้านเพียงอย่างเดียว เนื่องจากในปัจจุบันการส่งสินค้ามีหลายบริษัทขนส่งที่รองรับการขายในรูปแบบดังกล่าวทำให้สินค้าจัดส่งถึงหน้าบ้านได้โดยใช้เวลาไม่นาน ราคาจำหน่ายเริ่มต้นสูงกว่าช่างพื้นบ้านแต่เมื่อดูคุณภาพและความงามแล้วถือว่าเหมาะสมกับราคาไม่ได้แพงจนเกินไปทำให้มีลูกค้าประจำที่เป็นนักสะสมติดตามผลงานอยู่เสมอ ดังนั้นจึงสามารถสรุปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบความต่างของช่างหัตถศิลป์และช่างหัตถอุตสาหกรรมที่มีผลต่อการพัฒนา

ประเด็นเปรียบเทียบ	นายบอน ดวงมาลา (ช่างพื้นบ้าน)	นายนันท์วัฒน์ คำหมาย (ช่างหัตถศิลป์)	นายอาวุธ แสนเสร็จ (ช่างหัตถอุตสาหกรรม)
1.จุดเริ่มต้นและ สถานการณ์ปัจจุบัน	1) ถ่ายทอดภูมิปัญญารุ่นต่อรุ่น 2) ปัจจุบันคนรุ่นใหม่สนใจน้อยลง เพราะมีทางเลือกมากขึ้น 3) ไม่มีการพัฒนาผลงานมาเป็นเวลา หลายปี	1) หาความรู้ด้วยตนเอง 2) ปรับปรุงผลงานให้เข้ากับบริบท สังคมอยู่เสมอ 3) มีรูปแบบผลงานหลากหลาย 4) มีผู้ที่สนใจมาขอคำแนะนำเสมอ	1) ถ่ายทอดภูมิปัญญารุ่นต่อรุ่น 2) มีปรับปรุงผลงานแต่ยังคงลักษณะ ดั้งเดิม 3) มีแนวโน้มที่คนรุ่นใหม่ในชุมชนสนใจ ในอาชีพหัตถศิลป์
2.แนวคิดในการหัตถศิลป์	1) ความเพียร คุณภาพ และการใช้ งานที่ทนทาน	1) ความเพียร คุณภาพ และการใช้ งานที่ทนทาน 2) พัฒนาความงามทางศิลปะโดดเด่น มีเอกลักษณ์ 3) หาความรู้จากในประเทศและ ต่างประเทศอยู่เสมอ	1) ความเพียร คุณภาพ และ การใช้งานที่ทนทาน 2) พัฒนาความงามทางศิลปะ จากพื้นฐานงานหัตถกรรมแบบดั้งเดิม
3.วัตถุดิบ	1) เหล็กแหลมมือสอง 2) ไม่นิท่องเที่ยวถิ่นมาทำด้าม	1) เหล็กแหลมมือสอง 2) เหล็กตามมาตรฐานสากล ได้แก่ เอสยูบีไนย (SUB 9), เอสเคบีโอเลเวน (SKB 11), และ เอสเคไฟว์ (SK 5) 3) ไหมมงคล หรือไม้ที่ลวดลายสวย 4) เขาสัตว์ หนังสัตว์ 5) ทองเหลือง ทองแดง	1) เหล็กแหลม เหล็กดัดลูกปืน เหล็ก บาร์เลื่อยมือสอง 2) เหล็กตามมาตรฐานสากล ได้แก่ เอส ยูบีไนย (SUB 9), เอสเคบีโอเลเวน (SKB 11), และ เอสเคไฟว์ (SK 5) 3) ไหมมงคล หรือไม้ที่ลวดลายสวย 4) ทองเหลือง
4.การผลิต	1) ทำงานคนเดียว	1) ทำงานคนเดียว	1) ทำงานเป็นทีม แบ่งหน้าที่ชัดเจน 2) ใช้เครื่องมือช่างเฉพาะทาง

	2) ใช้เครื่องมือช่างขั้นพื้นฐานและเครื่องใช้ไฟฟ้าเช่น สว่าน เครื่องเจียร์ 3) ใช้เตาถ่านแบบโบราณ 4) มีการดอกลวดลายบนใบมีด	2) ใช้เครื่องมือช่างเฉพาะทางที่พัฒนาขึ้นเอง 3) มีการใช้เครื่องจักรอุตสาหกรรมเบา เข้ามาช่วยในการตัดเหล็กขัดแต่งใบมีด 4) ใช้เตาแก๊สที่สร้างขึ้นเอง	3) มีการใช้เครื่องจักรอุตสาหกรรมเบาและเทคโนโลยีเลเซอร์เข้ามาช่วยในการทำงาน 4) ใช้เตาแก๊สที่สร้างขึ้นเอง (ขนาดใหญ่กว่าช่างหัตถศิลป์)
5.การจำหน่าย	1) จำหน่ายที่ผลิต (บ้าน) 2) ราคาอยู่ในระดับพื้นฐาน	1) จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ 2) มีการทำสื่อให้ความรู้ด้านมิติศาสตร์ผ่านช่องทางออนไลน์ 3) ราคาอยู่ในระดับกลาง-สูง	1) จำหน่ายที่ผลิต 2) จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ 3) ราคาในระดับพื้นฐาน-สูง

บทสรุปและอภิปรายผล

1.สรุปผลการวิจัย

1.1 สภาพการประกอบอาชีพของช่างตีมีด ภูมิปัญญาการตีมีดในชุมชนไทพวนบ้านว่วน อำเภอบ้านดง จังหวัดหนองคาย และไทญ้อบ้านถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ยังคงมีการผลิต จำหน่าย และถ่ายทอดภูมิปัญญาแต่ความสนใจจากคนรุ่นใหม่ลดน้อยลงมาจากอดีตเนื่องจากคนรุ่นใหม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้นพร้อมทั้งการตีมีดต้องใช้ความอดทนและแรงงานมาก จึงเลือกทำงานที่สบายกว่า ทั้งยังไม่รู้จักตัวอย่างช่างตีมีดที่ประสบความสำเร็จอันจะยึดถือเป็นต้นแบบเพื่อจะพัฒนาตาม สภาพที่กล่าวมานี้หากช่างตีมีดมีการพัฒนาต่อยอดก็สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงและมีผู้สนใจอยากสืบทอดต่อเหมือนช่างหัตถศิลป์และช่างหัตถอุตสาหกรรม

1.2 เปรียบเทียบความต่างของช่างตีมีดและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา ช่างหัตถศิลป์และช่างหัตถอุตสาหกรรมเป็นช่างรุ่นใหม่มีการพัฒนาผลงานเน้นความงามทางศิลปะ ใช้เครื่องจักรช่วยในการผลิต และขายผ่านช่องทางออนไลน์ ในขณะที่ช่างพื้นบ้านยังคงใช้วิธีการแบบดั้งเดิม แต่เพิ่มความละเอียดในการทำงานบางจุด วัตถุดิบที่ช่างพื้นบ้านใช้มักเป็นวัสดุเหล็กเหนียวที่นำกลับมาใช้ใหม่ ขณะที่ช่างรุ่นใหม่มีการนำวัสดุคุณภาพสูงมาใช้และตกแต่งอย่างสวยงาม ระบบการผลิตช่างรุ่นใหม่มีการนำเครื่องมือช่างสมัยใหม่มาช่วยทุ่นแรงตั้งแต่เครื่องมือช่างพื้นฐานไปจนถึงระบบอุตสาหกรรม ช่างหัตถอุตสาหกรรมมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบส่วนต่าง ๆ แก่ลูกทีมทำให้แต่ละคนรู้ภาระงานของตนในแต่ละวันและมีเวลาทำงานอย่างแน่นอน ราคาของช่างพื้นบ้านมักจะถูกกว่าและขายในพื้นที่ ในขณะที่ช่างรุ่นใหม่ตั้งราคาสูงขึ้นตามคุณภาพบวกกับความสวยงาม และใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อขยายกลุ่มลูกค้าใหม่ ทั้งในกลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้ใช้งานมีดเฉพาะทาง

2.อภิปรายผล

2.1 สภาพการประกอบอาชีพของช่างตีมีด ผลงานของช่างตีมีดทั้งสามคนมีความเป็นไปตามหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นแต่ระดับน้ำหนักในแต่ละหัวข้อของผลงานแต่ละคนไม่เท่ากัน สามารถทำความเข้าใจได้เพราะเป็นเนื่องมาจากกลุ่มลูกค้าที่แตกต่างกันไปในการใช้งาน โดยที่ช่างพื้นบ้านจะมีจุดสังเกตในหัวข้อลักษณะเฉพาะที่มีการพัฒนาจากอดีตค่อนข้างน้อย การใช้งานมีตัวอย่างสมบุกสมบัน ทำให้กลุ่มลูกค้ามีเพียงกลุ่มเดิมคือชาวบ้านที่ใช้งานทั่วไปไม่ใช่เพื่อการสะสม ต่างกับช่างหัตถศิลป์

และช่างหัตถอุตสาหกรรมที่ผลงานมีความเฉพาะตัว โดยการปรับตัวให้มีความสวยงามร่วมสมัย มีการใช้วัสดุที่หลากหลายเช่น ไม้ที่มีสีหรือลวดลายแปลก เขาสัตว์ โลหะ หนังสือ หวาย รูปทรงมิติอันเป็นงานศิลปะที่สามารถใช้งานได้จริง มีการศึกษาผลงานทั้งในและต่างประเทศส่งผลให้มีรูปทรงมิติที่หลากหลาย ทำให้ลูกค้าติดตามสะสมผลงานสามารถนำไปอวดกันภายในสังคมออนไลน์ได้ผลตามมาคือเป็นการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผลงานของช่างไปพร้อมกัน สอดคล้องกับงานของ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2553) ที่ชี้ให้เห็นว่าสาระสำคัญของศิลปหัตถกรรมร่วมสมัย ได้มีการเปลี่ยนแปลงจุดประสงค์จากการผลิตเพื่อการใช้งาน มาเป็นการสะท้อนความคิดและความรู้สึกของศิลปิน โดยนำเทคนิคและรูปแบบของงานศิลปหัตถกรรมในอดีตมาใช้ในการงานสมัยใหม่ เช่น การผสมผสานลวดลายดั้งเดิมกับลวดลายที่สร้างสรรค์ใหม่ตามแนวทางของศิลปิน บางคนยังเลือกใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ หวาย หิน โลหะ มาใช้ออกแบบผลงาน ผลงานเหล่านี้ไม่ใช่งานที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้งานเท่านั้น แต่ยังถือเป็นงานวิจิตรศิลป์เปรียบได้กับประติมากรรม อันเป็นคุณค่าที่เกิดจากการสร้างสรรค์ทางศิลปะ ซึ่งเป็นทิศทางการศึกษาศึกษาของปิยะวรรค ปิ่นแก้ว, ศุภโชค สนธิไชย, และอาติยาพร สีนประเสริฐ (2564) ที่เสนอว่า การนำแนวทางการออกแบบที่ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาและวัสดุท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการคิดและการผลิต สามารถส่งเสริมความกลมกลืนและช่วยรักษาเอกลักษณ์ของบริบทเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเป็นกรอบแนวทางที่สำคัญสำหรับการออกแบบ ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของหัตถกรรมที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของบริบทเชิงพื้นที่ผ่านผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาของ ภาสกร บัวศรีและคณะ (2567) ที่ชี้ให้เห็นว่า การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ตำบลหนองสูงเหลื่อม เป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่โดยอิงจากองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนำภูมิปัญญาการตีมีดมาผสมผสานกับเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่มีความเชื่อเกี่ยวกับพญานาค ผ่านการวิเคราะห์และพัฒนา จนเกิดเป็นมีดลายเกล็ดนาค ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความโดดเด่นและเชื่อมโยงกับเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ส่งผลให้มูลค่าของมีดเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์เดิม

2.2 เปรียบเทียบความต่างของช่างตีมีดและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา นอกเหนือจากการคิดการออกแบบและการใช้วัสดุแล้ว ช่างตีมีดหากพัฒนาระบบในการดำเนินธุรกิจในด้านโครงสร้างหน้าที่ มีผู้ที่สามารถจัดการอย่างชัดเจนในแต่ละส่วนเช่น ฝ่ายจัดหาวัตถุดิบ ฝ่ายการผลิต ฝ่ายขาย ฝ่ายขนส่ง เป็นต้น ช่างตีมีดไม่จำเป็นต้องทำเองทุกส่วน หากแต่อาจจ้างผู้ที่มีความชำนาญปฏิบัติงานในส่วนงานที่กล่าวมาแทนก็ย่อมได้ ยกตัวอย่างเช่น การจ้างบริษัทขนส่งในการส่งมีด การจ้างโรงงานในการตัดเหล็กด้วยเลเซอร์ เป็นต้น หากทุกฝ่ายในกระบวนการนี้ไม่มีปัญหา หรือสามารถแก้ไขอุปสรรคไปได้จะทำให้ธุรกิจดำเนินและพัฒนาไปอย่างไม่หยุดส่งผลต่อการคงอยู่ของธุรกิจ และหากว่าช่างตีมีดพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ตามสมัยนิยมอยู่เสมอตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายจะทำให้สินค้ามีความต้องการในตลาดไม่เสี่ยงต่อการศูนย์หายของภูมิปัญญา สอดคล้องกับงานศึกษาของ คมสัน เหมือนชาติ และวรารุณี ทิวะสิงห์ (2560) ที่พบว่า ผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาตำบลนาหว้ามีการปรับตัวให้มีหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละส่วน ไม่มีปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบเนื่องจากมีผู้รับเหมารับจ้างขุดดินเหนียวมาเสนอขายให้กับผู้ผลิตเป็นประจำในแต่ละปี อีกทั้งยังพัฒนารูปแบบสินค้าให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดปัจจุบัน แตกต่างกับผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาตำบลกุดปลาข้าวที่ผลิตเพียงผู้เดียว มีปัญหาเรื่องวัตถุดิบ มีการปรับตัวน้อย สินค้าไม่ได้พัฒนารูปแบบให้ต่างจากในอดีต รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่เคยได้รับความนิยมในอดีตปัจจุบันถูกแทนที่ด้วยสินค้าที่ใช้วัสดุและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิมย่อมไม่อาจอยู่ต่อไปได้ในบริบทการใช้งานเดิม

การสร้างคุณค่าให้ภูมิปัญญา เป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปให้กลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้าเข้าใจสินค้าของผู้ผลิตมากยิ่งขึ้น พบว่าช่างพื้นบ้านได้มีโอกาสไปแสดงการตีมีดในงานประจำปีของจังหวัดอยู่บ้าง กลุ่มลูกค้าที่ได้ชมผลงานจะเป็นกลุ่มชาวบ้านเกษตรกรที่ไปเที่ยวงานซึ่งเป็นคนในจังหวัด จึงไม่มีกลุ่มลูกค้าหน้าใหม่หรือกลุ่มรสนิยมที่ต่างออกไป อีกทั้งยังไม่ได้มีการนำเสนอตัวเองในแนวทางสมัยนิยมเหมือนกับช่างหัตถศิลป์และช่างหัตถอุตสาหกรรม ที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (social media) ในการขายสินค้าแล้วยังเป็นช่องทางเผยแพร่ความรู้ การผลิต การได้มาซึ่งผลงานที่ใช้ความเพียรพยายามเพื่อได้มาซึ่งมีดที่มีคุณภาพและความงาม ข้อมูลในสื่อเหล่านี้ส่งถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นการสร้างประสบการณ์ร่วมทำให้เกิดความเข้าใจทราบซึ่งถึงคุณค่าของภูมิปัญญา เข้าใจการตั้งราคาขาย โดยที่ช่างหัตถอุตสาหกรรมก็มีการออกงานประจำปีเหมือนช่างพื้นบ้านแต่มีความพร้อมในเรื่องการประชาสัมพันธ์มากกว่าในเรื่องการให้ข้อมูลติดต่อและสั่งซื้อ ช่างหัตถศิลป์มีการนำเสนอตนเองด้วยการแข่งขันการใช้มีดตัดวัสดุต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมขององค์กรมีดทำกันในหลายประเทศทั่วโลก สอดคล้องกับงานศึกษาของ วราวุฒิ ทิวะสิงห์ และคมสัน เหมือนชาติ (2560) ที่พบว่า การสร้างประสบการณ์ร่วมให้เข้าใจถึงคุณค่าภูมิปัญญาหลังจากนักศึกษาได้เรียนรู้ประโยชน์ของดินเหนียวและได้ทดลองผลิตเครื่องปั้นดินเผาด้วยตนเองแล้วพบกับความยากลำบากในการสร้างสรรค์อันจะได้มาซึ่งผลงานที่สมบูรณ์ ประสบการณ์เหล่านี้ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจคุณค่าภูมิปัญญาจนเอ่ยคำว่า “รู้ว่าปั้นยากขนาดนี้ ต่อไปผมจะไม่ต่อราคาเลย” ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความรู้สึกภายในของนักศึกษาได้ชัดเจนทีเดียว กล่าวได้ว่าการสร้างคุณค่าของภูมิปัญญาสามารถทำได้หลายรูปแบบ แล้วแต่ว่าจะเลือกใช้วิธีการใดที่จะเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ และยังได้เป็นการนำเสนอตนเองและสินค้าต่อกลุ่มเป้าหมายอีกด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 การส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นใหม่ ควรมีการจัดโครงการหรือกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดภูมิปัญญาการตีมีดจากช่างผู้เชี่ยวชาญสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่สนใจในอาชีพนี้ รวมถึงการจัดทำหลักสูตรเฉพาะที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปบรรจุในระบบการศึกษาในสถาบันที่พร้อม เพื่อรักษาความรู้และทักษะที่สำคัญไว้ในระยะยาว

3.2 การพัฒนาช่องทางการตลาดและการขาย ควรสนับสนุนให้ช่างตีมีดมีทักษะด้านการตลาดดิจิทัล เช่น การขายผ่านโซเชียลมีเดีย หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อขยายฐานลูกค้าให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย และเพิ่มโอกาสในการแข่งขันในตลาดระดับประเทศและนานาชาติ

3.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัสดุที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของมีด เช่น การใช้เหล็กคุณภาพสูงหรือวัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาวิธีการผลิตให้ทันสมัย โดยยังคงภูมิปัญญาดั้งเดิมและเอกลักษณ์ของศิลปะท้องถิ่นไว้ คู่ไปกับการพัฒนารูปแบบสินค้าอาจไม่ใช่แค่มีด แต่ยังสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น การเพิ่มลวดลายที่มีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือความเชื่อในชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์และทำให้เป็นที่จดจำในตลาดระดับสูงต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- คมสัน เหมือนชาติ และวรารุณี ทิวะสิงห์. (2560). เปรียบเทียบปรากฏการณ์การผลิตเครื่องปั้นดินเผาตำบลนาवल จังหวัดร้อยเอ็ด และตำบลกุดปลาเค้า จังหวัดกาฬสินธุ์. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ “ศิลปกรรมวิจัย” ครั้งที่ 3 FAR3 มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 726-727.
- ณรงค์ศักดิ์ ธรรมโชติ, วรณา หอมจะบก, อมรศักดิ์มาใหญ่ และสมบัติ น้อยมิ่ง. (2562). การศึกษาสมบัติเชิงกลและโครงสร้างจุลภาคของมิดใหญ่จากภูมิปัญญาชาวบ้านการตีมิดใน 4 จังหวัดของประเทศไทย. วารสารการวิจัยประยุกต์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (JARST) สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. 18(1) : 60-70. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2568, สืบค้นจาก <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/rmutt-journal/article/view/178479/139478>
- ปัทมาวดี วงษ์เกิด. (2561). การศึกษาอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานวิถีวัฒนธรรมชุมชนสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารสหวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 1(2) : 21-29. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2568, สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/journalfms-thaijo/article/view/240864/163799>
- ปิยะวรรณ ปิ่นแก้ว, ศุภโชค สนธิไชย และอาติยาพรสินประเสริฐ. (2564). แนวทางการออกแบบเครื่องเรือนจากวัสดุพื้นถิ่นสื่อภูมิปัญญาวิถีชุมชนย่านตลาดน้ำภาคกลาง. วารสารวิชาการ ผลงานและสิ่งแวดลอม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 4(2) : 33-48. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2567, สืบค้นจาก <https://ph03.tci-thaijo.org/index.php/bee/article/view/48/39>
- ภาสกร บัวศรี, สักรินทร์ อินทวงศ์, จันทรเพ็ญ เกตุสำโรง, และสิริกร บุญสังข์. (2567). การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มีดบนฐานทุนวัฒนธรรม ตำบลหนองงูเห่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และนวัตกรรม มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. 3(2) : 149-162. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2568, จาก https://so02.tci-thaijo.org/index.php/hsi_01/article/view/270908/181067
- รจนา จันทราสา. (2558). การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมหม้อเผก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรารุณี ทิวะสิงห์ และคมสัน เหมือนชาติ. (2560). เครื่องปั้นดินเผาบ้านหนองน้อย : ภูมิปัญญาอันเลือนลางสู่การบูรณาการในชั้นเรียน. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ “ศิลปกรรมวิจัย” ครั้งที่ 3 FAR3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 789-799.
- วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2548). หลักการและแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ : โอดีไซน์ แพ็บลิชชิง.
- วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ. (2553). ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน : เอกลักษณะเฉพาะถิ่น. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย. 30(1) : 163-182. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2567, สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/7074/6105>
- สาคร คันธโชติ. (2547). การออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- สุเทพ สุนทรเกสซ์. (2540). **ทฤษฎีสังคมวิทยาร่วมสมัย : พื้นฐานแนวความคิดทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรม**. เชียงใหม่ : โกมลวิชั่น.
- สุนิตย์ เหมนิล, และณัฐศิริ พงสาวลี. (2564). “จากดั้งเดิมสู่แนวใหม่”: การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีกลุ่มประมงดอนแก้ว จังหวัดอุดรธานี. **วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน**. 14(2) : 106–130. สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2568, สืบค้นจาก <https://www.journal.nu.ac.th/JCDR/article/view/Vol-14-No-2-2021-106-130/1888>
- อรรครา ธรรมาธิกุล. (2564). การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นคนตีเหล็กเพื่อการพึ่งตนเองด้านการศึกษาอย่างยั่งยืน : ชุมชนบ้านสี่แยกปี ตำบลกรู่งหยัน อำเภอกู่ใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. **มจร อุบลปริทรรศน์**. 6(3) : 691-703. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2568, สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/252702/170578>
- อรัญ วาณิชกร. (2559). **การออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.